

Een Gebedsklacht - onder de oordeelen Gods

TIDDPREDIKATIE OVER JEREMIA
14:19b, 20 en 21 BIJ DEN AANVANG
VAN HET VIERDE OORLOGSJAAR

DOOR

Ds. G. WISSE,

Driebergen.

3DE DUIZENDTAL.

Prijs f 0.20

LEIDEN.
BUURMAN & DE KLER.
1917.

2 Cu
31

J. S. Moore
2 Cu 31

Een Gebedsklacht onder de oordeelen Gods.

1894

- Een Gebedsklacht - onder de oordeelen Gods

TIJDPREDIKATIE OVER JEREMIA
14:19b, 20 en 21 BIJ DEN AANVANG
VAN HET VIERDE OORLOGSJAAR

DOOR

Ds. G. WISSE,
Driebergen.

3DE DUIZENDTAL.

Prijs f 0.20

LEIDEN.
BUURMAN & DE KLER.
1917.

JEREMIA 14: 19b, 20 en 21.

Men wacht naar vrede, maar daar is niets goeds, en naar tijd van genezing, maar zie daar is verschrikking.

Heere wij kennen onze goddeloosheid en onzer vaders ongerechtigheid, want wij hebben tegen u gezondigd.

Versmaad (ons) niet, om uws naams wil; werp den troon uwer heerlijkheid niet neder; gedenk, vernietig niet uw verbond met ons.

Psalm 46: 6.

Lezen: Jeremia 14: 13—einde.

Ps. 85: 2.

Ps. 79: 4.

Ps. 84: 6.

Geliefden,

De profeet Jeremia moest wel een zonderlingen om niet te zeggen ongunstigen indruk maken op het oppervlakkige van God afgeweken Israël van zijn tijd. Stel u voor (gelijk het was) een klein dapper volk; aan alle zijden van vijanden omringd, die, zij het om verschillende redenen, het toch toeleiden op zijn ondergang; en dan dat kleine volk in taaie volharding, met schier onbegrensden moed en hoop opworstelend tegen al de moeilijkheden van zijn tijd, en telkens afwerpend het juk van vreemde heerschappij; en dat dan in het midden van dat volk een man, nog wel een profeet, optreedt, die in steê van moedgezangen op zijn lier te spelen, en in steê van zijn geliefd volk aan te sporen te volharden tot het einde toe, — gedurig en telkens weêr tot dat volk komt met de aanzegging: en het zal u niet baten, geef het maar gerust op, al uw pogen is ijdel. Wat dunkt u, zou het niet zonderling, niet afstootend aandoen? En toch niet anders was het met Jeremia tegenover Israël. — Te midden van de worstelingen zijns volks tegen vreemde overheersching, treedt hij op; bang en donker zijn de tijden; en nu zoudt ge hebben verwacht, dat

hij met zijn machtigen geest zijn volk zou hebben aangespoord tot een strijd op leven en dood, overwinnen of sterven; en ziet, integendeel, al zijn woord komt ten slotte altijd hierop neêr: geef het gerust op, het oordeel moet komen. Was het wonder, dat zijn oppervlakkige tijdgenooten hem eindelijk als een verrader van de zaak des vaderlands beschouwden; dat men hem als staatsgevaarlijk naar het leven stond? En toch niemand had zijn volk meer lief kunnen hebben, dan deze Jeremia het had. Dat zijn profetische boodschap zoo onheilspellend klonk, was niet omdat hij persoonlijk pessimistisch, zwartgallig-neêrslachtig van aard zou zijn geweest, nog minder omdat hij geen goed vaderlander mocht heeten; maar het was, omdat hij stond voor het aangezicht des Heeren, Wiens heiligheid en waarheid hij stout en telkens schandelijker zag aangetast, beleedigd en onteerd door zijn volk; hoe zou er dan verwachting kunnen zijn, verwachting althans van de zijde des volks, hoe dapper het ook den ongelijken kamp met heldenmoed poogde vol te houden. Neen, als God tegen is, dan baat het niet o menschenkind, wat vernuft en moed en zelfs vaderlandsliefde al in het werk moge stellen. Toch is zulk een profeet in het midden des volks geen ramp; integendeel, juist de Jeremia's die vóór alles doordrongen zijn van des Heeren heiligheid, zij zijn het, die gebogen en bezwaard onder het besef van des volks wegwerpelijkeit, juist kunnen komen op de éénige plaats, waar heil en troost gevonden kan worden: op de knieën in diepe verootmoediging; zij worden de ware voorbidders voor land en volk; zij weten, waar *het* zwakke punt in het volksbestaan schuilt; van hun lippen kan een gebed beluisterd worden, dat meer inhoudt dan het verlangen naar overwinning, of uitwendige verlossing; zij komen in de diepte van schuldbesef en schuldbelijdenis; om van daar uit hunne smeeking op te zenden; om dan, waar in henzelf en in alle vleesch geen enkele pleitgrond te vinden is, op des Heeren naam en verbond zinkend, te roepen, te worstelen tot ontferming. Zulk een gebedsklacht bevatten de woorden van dezen tekst; en gaan we alzoo ditmaal tot u spreken van

Een Gebedsklacht onder de oordeelen Gods.

Vernemen we dan:

- I. Uit welke bangheid deze klacht hier opgezonden wordt.
- II. Met welke belijdenis zij gepaard gaat.
- III. Op welken grond nog ontferming wordt gepleit.

Zingen we eerst nog Ps. 85:2.

- I. Uit welke bangheid deze klacht hier opgezonden wordt.

Nu meer dan vijf-en-twintig eeuwen geleden, werd in het eenvoudige stedeke Anathoth, een uur afstands van Jeruzalem gelegen, in een aldaar wonend priestergezin een kind geboren, van der jeugd af bestemd en bezielde door des Heeren Geest om een profeet des Allerhoogsten te zijn: Jeremia.

Vermoedelijk niet ouder dan een twintig tal jaren, in het dertiende jaar der regeering van koning Josia, gevoelt hij zich zóó onweerstaanbaar door des Heeren Geest geroepen en aangegord, dat hij niet nalaten kan, om, ondanks zijn jeugd, in gehoorzaamheid aan Gods bevel, zich op te maken om aan Koning en Priester de boodschap Gods te gaan brengen; bij de poorten van paleis en tempel, op de marktplaatsen als in de luthoven, overal verschijnt hij met een woord van ontzaglijken ernst; Jeruzalem zijn zonden en Juda zijn ongerechtigheid voorhoudende, vermanende tot boete en bekeering.

De omstandigheden werkten wel mede, om, althans in den beginne, aan zijn prediking het oor te leenen. Het was nog in de eerste jaren van Josia's regeering; in het verre Noorden daagden gevreesde verdersers op; de wilde horden der Scythen trokken op van de Kaspische zee in de richting van Juda. Als men de heuvelen van Juda beklom, zag men meermalen ginds in de verte rookwolken opstijgen, de onheilspellende boodschap vertolkend, dat de barbaarsche benden dorpen en vlekken in vlammen hadden doen opgaan; en wee, wee den bewoners van Juda, als deze onweerswolk zich over hun land kwam te ontlasten. Toen preekte Jeremia; en hij preekte den weg der bekeering; wie weet, de Heere mocht zich nog ontfermen.

En werkelijk de Scythen vielen wel in het naburige land der Filistijnen binnen, maar trokken ten slotte terug zonder Juda's grondgebied te hebben betreden. Onder den indruk dezer gebeurtenissen scheen Jeremia's prediking aanvankelijk vrucht te dragen. Koning Josia bracht een ingrijpende hervorming tot stand; op de hoogten mocht niet meer geofferd worden, allerlei afgodische praktijken werden verboden; alleen in Jeruzalem's tempel zou het offer ontstoken worden, aan Jehovah gewijd; terwijl heel het volk met den koning aan het hoofd zich verbond in plechtige belofte, om de weer gevonden wet des Heeren na te leven (2 Kon. 22 en 23).

Dan ach, de bekeering was bij het volk niet waarachtig, niet met het hart. De goddeloosheid hield aan, de ongerechtigheid vermenigvuldigde; overspel, bedrog, onrecht, zedeloosheid en gruwelbedrijf, een wijd vertakt zedenbederf werd alom in den lande gevonden; de vreeze Gods week al meer.

Toen kwam een twintig-tal jaren later een nieuwe verschrikking over Juda. Het Assyrische wereldrijk namelijk was zijn ondergang nabij. De groote mogendheden rondom betwistten elkaar het bezit dezer begeerlijke erfenis. De Farao van Egypte Necho II trok met een machtig heir op naar Azië om zijn vermeende rechten op de Assyrische erfenis te doen gelden. Josia trachtte hem tegen te houden, maar werd bij Megiddo in het jaar 609 vóór Christus verslagen, en liet zelf in dien noodlottigen slag het leven. Toch werd Jeruzalem nog gespaard, zelfs plaatste Necho een der zonen van Josia, Jojakim, op den troon, en het land kwam vrij met een opgelegde schatting van honderd talenten zilver en één talent gouds.

En Jeremia preekte; hij preekte dat de Heere zou komen met nog zwaarder oordeelen, omdat het volk weigerde voor den Heere zich te verootmoedigen.

De Meden in bond met de Babyloniërs veroverden en verwoestten in 606 het trotsche Nineve, de hoofdstad van Assyrië. De jonge Nebucadnezar trok toen op naar het Westen, om de door Farao Necho onderworpen landen, waartoe ook Kanaän behoorde, aan diens heerschappij te ontrukken, en aan zich te onderwerpen. Bij Karkemis in het jaar 605, werd de Egyptenaar verslagen en Nebucadnezar werd heer over Jeruzalem, hoewel Juda's koning aldaar nog blijven kon, mits

hij gewillig de schatting aan Babel's vorst opbracht. Jeremia's woord werd inmiddels verworpen. Jojakim bespotte het. Zijn opvolger Jojachin viel van Babel af, en werd daarop in 597 met zijn hof en eenige duizenden zijner onderdanen in ballingschap weggevoerd naar Babel. Nog werd stad en tempel gespaard, en Zedekia als koning aangesteld.

Immiddels preekte Jeremia; bij de poorten des tempels trad hij op, hij preekte, dat het niet zou baten, of men al riep: des Heeren tempel des Heeren tempel, en wij zijn des Heeren volk. Immers de goddeloosheid nam toe; er was, juist als in onze dagen, niets te bespeuren van ware vernerding en verootmoediging voor God. Straks komen er gezanten van Edom, Moab, Ammon, Tyrus en Sidon te Jeruzalem om een verbond te sluiten met Juda; en een plan te beramen tot afval van Babel. Het zou niet baten; men stelde vleesch tot zijn arm, in stee van in wederkeeren tot den Heere heil te zoeken. Zoo zou dan straks de maat volgemeten zijn; en Jeremia moest preeken, dat het leugenprofeten waren, die van vrede spraken. Ja te midden van al deze politieke verwickelingen, gepaard met eindelooze moeilijkheden en tegenspoeden, kwam nu nog als een regelrecht ingrijpen van 's Heeren ongenoegen het oordeel in het rijk der natuur; een groote droogte sloeg het land met onvruchtbaarheid, en het volk met hongersnood. Buiten de stad lagen de verslagenen van het zwaard, en in de stad de kranken van honger (zie vs. 18). Welk een toestand. De vijanden rondom, de moeilijkheden met den dag ernstiger, en God tegen. Valsche profeten trachtten het volk met schoonklinkende woorden van vrede en herstel gerust te stellen; maar de ervaring deed iets anders aanschouwen. Men wachtte naar vrede, maar daar was niets goeds. Op de knieën voor zijn God gezonken, verstond Jeremia waarom de Heere recht had te zeggen: «bid niet voor dit volk ten goede» (vs. 11). Men erkende niet, dat God tegen was: juist als in onze dagen, men *wilde* niet zien, dat het wél erg en wél ernstig was. En nu is dit het ware kenmerk van den godzaligen bidder, dat hij zich den ernst van den toestand *niet* ontveinst, dat hij *gevoelt*, tot kermens toe, dat de Heere geslagen heeft. In plaats van vrede, hij belijdt het, er is niets goeds; niets goeds, een uitdrukking

die het ingewikkelde van den toestand teekent, druk op druk; ja het was, alsof God in al die menschenlijke verwachtingen geblazen had, zoodat eer het tegendeel in bange veelvuldigheid werd aanschouwd; in plaats van genezing, want heel het volksleven in zijn verschillende verhoudingen lag uiteengescheurd, in plaats daarvan was er verschrikking; dat wil zeggen: het leek wel, alsof telkens nieuwe onheilspellende voortekenen het ergste deden vreezen.

Maar geliefden, als ge deze dingen overdenkt, moet ge dan niet zeggen, dat in menig opzicht de tijd en de sfeer van Jeremia gelijk was aan de bangheid, waarin wij thans leven. Evenals toen Israël, ook thans ons kleine land gekneld tusschen de worstelende wereldmachten; de moeilijkheden schier dagelijks vermenigvuldigd; Gods hand tegen in het voedingsvraagstuk der volken; de goddeloosheid inmiddels toenemend; de opmerkzaamheid, na een kortstondige ja zeer kortstondige min of meer ernstige aandoening, geweken; blind voor het dreigend oordeel, doof voor de roepstemmen, het niet willende erkennen, dat God tegen is, wacht men naar vrede; maar o men heeft met den profeet uit te roepen: daar is niets goeds, zie ja *zie*, daar is verschrikking. Zie, riep de profeet uit, hij zag het wel, maar zijn volk zag het nog niet, en nu wilde hij, dat zij het óók zagen. o, Dat we voor Gods aangezicht neergeknield dat nu ook eens uitroepen: Heere het is, ja het is erg, uw hand *is* tegen ons; *zie* ja *zie*, (u o God zij het in bangheid geklaagd), er is verschrikking, want uwe oordeelen dreigen; dreigen in nog steeds toenemende mate.

Daar is reeds veel over dezen oorlog gesproken en geschreven; maar laat ons het nu ook eens hebben over de geschiedenis van . . . den vrede in dezen oorlog.

Eerst de mannen van de vredesbeweging. Er zou wel spoedig een einde moeten komen aan deze vreeselijke dingen, en dan zou er geen oorlog meer plaats vinden. En zij bouwden meerendeels hun hoop op hetgeen in den mensch is. Maar voor zoover zij uit den mensch hun stelsel opbouwen, kan het niet anders of zij zullen met den mensch beschaamd uitkomen. De mensch, los van God, een hoogontwikkelde diersoort? Maar verwacht dan niet anders dan het bestiale, zij het in beschavings-vorm.

Dan de Paus; hij zou de volken nog kunnen bezweren? Gezanten werden gezonden; ook uit ons vaderland; maar och, wie luistert naar zijn woorden, hoe goed ze ook mogen bedoeld zijn? De vorsten hebben andere »belangen«, dan dat zij zich door kerkwoorden lieten gezeggen.

Toen de keizerlijke boodschap des vorigen jaars, maar het leidde tot niets. We verklaren ons niet in staat, den aard en en de bedoeling dier woorden te beoordeelen, maar 't was dan toch in elk geval een vredegeluid. Doch de uitkomst scheen niet tot iets goeds te kunnen leiden.

Toen Wilson; Amerka's president, maar jammerlijker teleurstelling is wel zelden aanschouwd; de man op wien een oogeblik heel de wereld het oog gevestigd had, of hij de volken mocht kunnen bedwingen, en tot bezinning wederbrengen, het schijnt, dat zijn pogen niet alleen niet gelukken mocht, maar, droeve verschrikking, straks meent hij niet anders te kunnen, te mogen doen, dan heel een werelddeel nog er bij in de volkerenkrijg te slepen.

Eindelijk, om niet meer te noemen: Stockholm. Daar vergaderen de kopstukken der zich noemende socialistische arbeidersbeweging, tot een poging van vrede. Maar ai mij, tot dusverre leek het meer op een oorlogscongres wegens onderlinge verdeeldheid, dan op een belofte van »iets goed.«

We kunnen het den profeet nazeggen: »men wacht naar vrede, maar daar is niets goeds.«

Genezing wordt gehoopt; want de volken bloeden uit duizend wonden; lichamelijk, geestelijk, zedelijk, economisch, finantiëel, op elk gebied en in allerlei zin zinken we al dieper weg; huisgezin en maatschappij worden verwoest; oorlogsellende gepaard met dreigenden honger en binnenlandsche onlusten ontketen de wildste hartstochten; het monster der anarchie dreigt Europa te verslinden, ook ons dierbaar vaderland. Genezing ja, maar ach daar is [o zie, o zie het toch arm blind volk] daar is verschrikking.

Menschen zullen niet kunnen helpen, daar waar God tegen is.

Zoo betaamt het dan met Jeremia tot God te gaan, in belijdenis: wij hebben tegen u gezondigd.

Beluisteren we dan in de tweede plaats:

II. Met welke belijdenis deze klacht gepaard gaat.

»Wij hebben teggen U gezondigd« zoo klinke de droef-ernstige belijdenis, maar inderdaad de eenige toon die ons past. Men versta ons wel. Neen, we geven gaarne toe, dat in deze wereldgebeurtenissen, als we de dingen eens van Gods zijde geheel konden overzien, meer factoren nog zouden op te merken zijn, dan gericht over zonde. Wie zal het vermogen, ook ten deze te lezen in Gods raad en plan van wereldheerschappij? Alle gephilosopheer daarover is vrijwel ijdel. We zouden, zij het met eerbied bedacht, God zelf moeten zijn, om tot beoordeelen in staat te zijn

Maar iets anders is, of, van *onze zijde* bezien, de zondebreuk niet reden genoeg is, om, wat ons aangaat, te belijden, dat de Heere in rechtmatigheid ons bezoekt. o, Indien een iegelijk onzer eigen hart en huis en volk eens mocht zien bij het licht van Gods heiligheid, zou er geen duizendvoudige reden zijn, om als een Jeremia te gewagen van rechtmatige oordeelen die ons treffen, en treffen zullen. Als God met ons zich in recht begeeft, zou er wel iemand onzer levend deze plaats verlaten; zou de verdoemenis niet de plaats zijn waar we eeuwig moesten van God verlaten zijn en blijven? Wie nog wijfelt op dit punt, kent noch God, noch zichzelf. Roep God dan aan, om ontdekkend licht; en ge zult een walg van uzelf krijgen. Dan zullen we moeten instemmen met het: »wij hebben tegen U gezondigd.« Jeremia sluit er zichzelf bij in; hij beziet het volk als een geheel; het is *zijn* volk dat afweek; hij gevoelt mede de verantwoordelijkheid. Een godzalige bidder en boeteling doorleeft voor den Heere dat mystieke besef, dat de zonden van volk en kerk ons persoonlijk mede schuldig stellen. Maar het brengt den godzalige ermede op de plaats, waar de Heere ons hebben wil. Hij komt er zonder omwegen regelrecht mede tot God. Al zou de Heere ons te dier plaats ook dooden, ware ontdekking en geestelijke overtuiging dringt ons dan, om afgedacht zelfs, van wat de Heere er ons om doen zal, het eens aan God zelf, aan Hem persoonlijk, aan Hem in de eerste plaats te gaan belijden in welken nood en dood we liggen. Dat komt voort uit den drang der in het hart ingestorte liefde Gods, die de ziel dan vervult. Uit den drang dier liefde van dat nieuwe leven gaat het

zulk een diep ter harte, dat in de zonde en afval dat heilige beminnelijke Wezen, de Heere God, is aangerand. Wie het verstaat, versta het, het gaat in deze belijdenis allereerst om God. Zoo ligt er in zulk een belijdenis »Heere we hebben tegen U gezondigd» een erkenning van Gods opperhoogheid; ook een uiting der liefde tot God, een eeren van zijn heiligheid en recht.

De profeet treedt op God toe met dien hoogverhevenen en beminnelijken naam des aanroepens: »Heere» of Jehovah. Dat is God, zooals Hij zich openbaarde, inzonderheid aan zijn volk, en welbepaald, als den God des Verbonds, en der getrouwheid. Dat roept een geschiedenis voor den geest, feitelijk al van eeuwigheid af; en tegenover dien God als Heere, o wat staat Jeruzalem dan schuldig. Hoe betamelijk is het dan, dat ook Gods volk diep nederbuigt, want ver, zeer verre zijn we van dien God afgeweken.

Dat er gezondigd is, heeft voor Jeremia een drang tot belijdenis. Gezondigd; er staat in 't oorspronkelijke een woord voor, hetwelk beteekent: het doel gemist. God had van zijn zijde Zichzelf gegeven in dien Jehovah-naam; maar inplaats dat door het volk daar nu aan is beantwoord, ziet Jeremia goddeloosheid en ongerechtigheid. »Wij kennen onze goddeloosheid (en) onzer vaders ongerechtigheid,» zoo roept hij uit; daarin bestond dat afwijken, waardoor het doel, God te verheerlijken, gemist was geworden. Wij »kennen» dat wil zeggen, wij belijden het. Wie waarlijk de zonde in haar doemschuldige karakter heeft leeren kennen, en inziet, dat zonde zonde is, die komt er mede in belijdenis voor God. Dat is de keursteen van alle ware ontdekking en bekeering; het rechte inzicht in het karakter der zonde brengt schuldgevoel over ons, en tevens de behoefte om er door God zelf van verlost te worden, en daarom gaat zulk een er mede tot den Heere. Onze goddeloosheid en der vaders ongerechtigheid. Goddeloosheid; dat wil zeggen: los van God geworden, had het volk, in wrevel tegen God, geleefd naar het goeddunk van zijn eigen hart. Juist als met ons volk. In 't grondwoord hier gebezigd schuilt ook den zin van slap-zijn. Ja, slap zijn we geworden, slap in de beginselen en in derzelver beleving, omdat eigenliefde, hoogmoed, zelfverheerlijking, kortom de

mensch ten troon verheven is geworden, zoo bij volken als personen, overheden en onderdanen. Zulk een goddeloos leven is vrucht, vrucht van de wegwerping van 's Heeren ordinantiën. Jeremia voegt er aan toe: (en) onzer vaderen ongerechtigheid. De zonde had bij die vaderen het karakter van ongerechtigheid; dat beteekent naar den zin van het grondwoord: afwijken van den weg. De Heere toch had Israël de voortreffelijkheden zijner wet voorgeschreven, maar die waren geacht geworden als wat vreemds (Hosea 8:12). Zoo was door de zonde dier vaderen bepaald het verbond Gods met Israël ontheiligd geworden; God ontving niet de eer, waar Hij recht op had; zoo werd het karakter: ongerechtigheid; want zoo heet de zonde in de H. Schrift, met name als wegwerping van Gods ordinantiën, die Hij in zijn wet om naar te leven, zijn volk als een gunstbewijs geschonken had. De geboden des Heeren zijn niet zwaar, in de onderhouding van die is groote loon. Maar de verwerping baart altijd schrikkelijke tooneelen van verwoesting en verschrikking. Als in persoonlijk, huiselijk volksleven Gods ordinantiën worden verlaten en op zijde gezet, is altijd het gevolg: een vernielde ziel, een ontadeld leven, een gedegeneerd en verwoest gezin, een zinkend volk. Zie het maar in onze dagen. o, Hoe betaamt ons een zelfde belijdenis als van Jeremia voor 's Heeren aangezicht. Wat al goddeloosheid is er in den lande, welk een levens-toon, wat een zedeloosheid en onrecht, tot in kleedij en levensmanieren toe, het is alles één toonbeeld van lichtzinnigheid en ijdelheid.

Waar Neêrland's volk met de huldiging van vreemde revolutionaire denkbeelden de beginselen heeft losgelaten, waardoor Nederland eens groot geworden was, hoe kan het anders, of we zien het geslacht onzer dagen los van God geworden, spotten onder en met de oordeelen, God en zijn dienst verachtend. Hier staan overheden en leidslieden mede schuldig voor God. Nog altijd werd geen openbare bededag uitgeschreven. In de stukken der hooge regeering wordt te nauwnood (en hoe dan nog!) Gods naam genoemd; terwijl, ondanks het verbod, het vloeken straffeloos voortgaat bij leger en vloot. Een valsche wijsbegeerte vergiftigt inmiddels algemeen ons volk. Onder den naam zelfs van bijzonder gereformeerd

te zijn, vereert men mannen die den Christus Gods als Zaligmaker openlijk verwerpen; omdat ze het in filosofisch gewaad doen, worden ze dan gehuldigd zelf door predikers in de hoofdstad; men wil godsdienst en christelijk geloof redelijk en aannemelijk maken, zelfs voor den godloochenaar; maar eilieve, wat blijft er op die manier over van den Christus des bijbels, die een ergernis is voor den Jood, en een dwaasheid voor den Griek? En zoo gaan we dit jaar ook het eeuwfeest der gezegende Hervorming tegemoet, onder een volkomen te begrijpen, ik zou haast zeggen te rechtvaardigen spotglimlach van Rome. Want inderdaad het biedt voor Rome een schier vermakelijk schouwspel, als de »protestant« het Hervormingsfeest gaat vieren in samenkomsten waar zoowel loochenaars van de onfeilbaarheid der H. Schrift optreden als gereformeerden; en waar zelfs verwerpers van de godheid van Christus, loochenaars van zijn borgtochtelijk lijden en sterven; verachters van het ware zaligmakende geloof zullen spreken en ... zingen. Alles tot »feestelijke« herdenking van de ... herstelling van het gezag der H. Schrift, en van de leer der rechtvaardigmaking door het geloof. — 't Is om den spotlach om de lippen, zoowel als de weemoedstraan in 't oog te doen komen. Het gelijkt wonderveel op Israël van Jeremia's dagen. Ja, de afgoderijen in uiterlijken ergerlijken zin werden soms weggedaan, maar de geestelijke afgoderij, de afhoereeringen van God en zijn verbond, des te standvastiger voortgezet.

Ja we hebben te belijden: ongerechtigheid en goddeloosheid. En ware daar nu nog maar een opmerken en een ernstig beleven bij 's Heeren volk en in eigen kerk. Maar ach, wat zijn we ver afgedwaald. Niet dicht bij God levende, liggen we ook verscheurd uiteen, verwijderd van elkander. Wat is het getuigen daardoor mede verslapt. Nog een enkele verheft zijn stem, maar hoe weinigen hooren. Wat een afkeerigheid van de oude beproefde ontdekkende waarheid. Wat een geroep: spreek ons toch zachte dingen; wat een schuwheid voor teeder godvreezend leven en ware geestelijke mystiek, in een nauw verborgen leven met Christus, en hoe weinig Boanergessen. Alles wordt aangezien voor bekeerd en geloovig; alles viert maar avondmaal, men houdt zich voor kinderen Gods, maar o, als de toets eens wordt aangelegd, dan blijkt zoo telkens,

niet slechts, dat men den toets niet doorstaan kan, maar dat men reeds gemelijk en wrevelig wordt, als ge van een toetsen spreekt.

En te midden van dit alles komen vreemde geesten en richtingen op, die voor hun tallooze Gode-vijandige en onschriftuurlijke denkbeelden een weltoebereiden bodem vinden.

O mochten we er iets van verstaan en gevoelen; dan zullen we niet ongewillig zijn, om met Jeremia in verootmoediging te buigen; dan wordt de bede betamelijk, als ook aangenaam in de ooren Gods:

Gedenk niet meer aan 't kwaad, dat wij bedreven.

Ps. 79: 4.

Is er dan nog hoop op genade? Ja gewis, mits ge genade als genade verstaat. Genade gelijk die alleen door en in genade geschenken, ontvangen en verheerlijkt kan worden.

Waar de Heere zulke genade-invloeden schenkt, wordt het bidden een pleiten, maar op een grond buiten het scheepsel. Beluisteren we daartoe nog een derde gedachte:

III. Op welken grond nog ontferming wordt gepleit.

»Versmaad (ons) niet om uws naams wil« zoo bidt Jeremia, »werp den troon uwer heerlijkheid niet neder«. »De troon uwer heerlijkheid«, daarbij hebben we te denken aan de ark des verbonds in het heilige der heiligen in den tempel, ook wel de troon der genade genaamd; en waarboven God zijn heerlijkheid openbaarde in de wolk; daar vinden we de openbaring van Gods inwoning in het midden zijns volks. Nu is 't zoo geestelijk schoon, dat Jeremia bad om levensbehoud voor zijn volk en sparing van Jeruzalem, vanwege de zaken Gods. o, 't Is of hij zeggen wil: wij zijn wel waardig verdeeld te worden, maar och Heere, dan uw huis, uw dienst? de heidenen zullen dan juichen dat zij uw troon hebben neergeworpen, en door ons nu te verdeelen, zoudt gij o Heere dat juist doen geschieden. En daarom versmaad (ons) niet, om uws naams wil. Dat »ons« staat in den grondtekst er niet bij. Het luidt daar kortweg, ernstig, dringend: versmaadt niet. De profeet ziet in het onheil, dat dreigt versmading, en dat,

dat krenkt hem juist. Hoe teeder, hoe geestelijk schoon. Dat er smaadheid ligt, in dat oordeel over Israël, door God versmaad, o dat doet hem schreien, roepen, smeekend kermen uit de diepten; dat is hem de meest pijnlijke gedachte voor zijn zieleleven. En zoo is het bij al Gods kinderen. Als ze maar op hunne plaats mogen zijn, neen dan is lichaamssmart en uiterlijke verschrikking niet het hoogste lijden. o, Zeker, als ge uw dagelijksch voedsel niet meer kunt verkrijgen, als hongersnood u gaat dreigen, of zelfs bij de keel grijpt, als ge uw beesten in stal en weide hoort schreeuwen, vermagerd door voedselgebrek, en ge zelfs staat gedwongen te worden uw vee voor een deel te moeten afmaken, als uw veld misgewas doet aanschouwen, als de hoop van den landman wordt beschaamd, en ook gij stedeling straks met koude en honger zult worstelen, misschien (wat God nog genadig verhoede) onze mannen, zonen en broeders naar het slagveld worden gezonden, en als zóóveel jammeren en onheilen meer ons nog treffen, — o gewis dan is in dat alles namelobs leed, bittere tegenspoed. Maar toch voor een kind van God is er nog iets, dat in bange verschrikking dit alles te boven gaat, namelijk als we er in zouden moeten ontwaren, dat God ons verlaten ging, dat de Heere ons overgaf aan ons zelfs; dat Hij ons *versmaadde*. o, Die smaadheid dat, dat is het, wat het zwaarste weegt voor een kind van God; die zielsbittere gedachte: de Heere heeft zijn liefde, moeten veranderen (al zij het dan ook maar tijdelijk in de openbaring) in ongunst, dat versmaad worden door God, dat is geestelijk kwaad, al wat door dit oordeel zou worden getroffen is zevendubbel gevonnisd. En o zie, dat is het nu, wat 's Heeren kind niet hebben kan, de loutere gedachte daarvan doet hem in een krimpen van wee, en doet hem uit diepe zielsontroerdheid opschreien met een kracht van Gods aangrijping, zooals alleen uit het nieuwe leven kan oprijzen. Een bede, een pleidooi, waarvoor in God zelf grond wordt gevonden. »Om uw naams wil« roept de profeet dan uit. Ja daar ligt voor al Gods volk de eenige hoop en grond. Dan zijn *wij* er buiten gezet, maar dan opent zich een deur der hoop in God, Gods naam of openbaring tot zaligheid in dien aanbiddelijken weg der behoudenis door den van zijn vaderhart geschonken Borg en Middelaar, dat

is de pleitgrond. Zoo voor het eerst, zoo bij den voortgang. En dat, opdat Gods naam alleen en al de eer zou ontvangen. Om Zijn naam groot te maken, had God zijn volk verkoren, hun versmading zou dan ook Zijn naam onteeren. Aan dien naam had God de geschiedenis van zijn volk verbonden, en omgekeerd de geschiedenis van dat volk ligt vast in dien naam. En nu is wel waar, ten volle waar, dat Israël zich zulk een behandeling van trouw en ontferming ten eenenmale onwaardig had gemaakt, maar de Heere wist, welk volk Hij verkoren had; en Hij had om zoo te zeggen er te voren opgerekend en dies er voor gezorgd, dat zelfs de ontrouw des volks zijn trouw niet behoefde te niet te doen. Dat is: de Heere had Israël tegen zichzelf beschermd door zijn verbond. Zoodat God wel niet aan zijn volk, maar (en dat zegt onuitsprekelijk meer) wel aan zichzelf door zichzelf verplicht is zijn volk te behouden. Het is, alsof de profeet, als hij noch in zichzelf, noch in zijn volk iets meer vinden kan, (gansch ontledigd als hij staat voor God), om op te pleiten, den Heere nu dááaraan als herinnert, als hij zegt: »gedenk, vernietig niet uw verbond met ons.« Gedenk, de Heere moge nog gedenken aan zijn volk, en dat kan, als hij gedenken wil aan zijn verbond; »uw verbond met ons«, want de Heere heeft zelf dat verbond gegeven aan, en gemaakt met zijn volk, en uit dat verbond zijn zij des Heeren volk geworden. Want het verbond als dat der genade, is de vaste verhouding en betrekking van genade en gunst tusschen God en zijn volk; en bevat onder meer drie heerlijke gedachten. Vooreerst, dat God zelf de eerste is geweest, die van zijn zijde opzocht, en alles schonk uit de volheid zijner eeuwige verkiezende liefde wat dat volk ten eenenmale miste, en toch onverminderd tot zaligheid van noode had. Is God alzo de eerste geweest, is Hij begonnen, o, ik durf de gedachte mits heilig aanvaard uitspreken, dan is Hij ook gebonden en verplicht, alleen om Zijns naams wil, om dat volk niet te laten omkomen. Ten tweede, in dat verbond is de Heere Jezus Christus de Middeelaar, door wiens zaligmakende Borggerechtigheid aan alle deugden en eischen Gods volkomen is beantwoord. Zoodat de Drieëenige God een rechtmatige verhouding van vrede kan schenken aan een doemschuldig zondaar. God

behoeft als 't ware, het zij wederom met alle teederheid gezegd en aanvaard, niet te vreezen dat Hij één van zijn deugden zou schenden, als Hij een doemeling die ten leven door Hem is uitverkoren de hand van eeuwige verzoening en gemeenschap reikt; want aan alle gerechtigheid Gods is voldaan.

Door dien uitnemend dierbaren Borg Immanuel heeft de Heere allereerst *zichzelf* een zuiveren weg der gerechtigheid ontsloten, om *goddeloozen* te rechtvaardigen. En in dien zuiveren weg kunnen wij nu door geschonken genade wederom tot God naken. Zonde en doemschuld behoeven alzoo voor dien God van genade geen beletsel te zijn, om Jeruzalem nog te verkiezen. Ook de ontrouw Zijns volks is gelegd op den Borg des Verbonds Jezus Christus.

En ten derde dat verbond bedoelt nu een volk te formeeren, dat Gods deugden deswege verkondigen zou. Daartoe is noodig geloof en bekeering, om in dien weg deelgenoot te worden van al de goederen en weldaden des verbonds en ook om aan de eindbedoeling er van te beantwoorden: Gods heerlijkheid in een uit nood en dood verlost volk. En o volkroond wonder des wonders, wat God nu eischt in dat verbond, geloof en bekeering, dat schenkt Hij tevens uit dat verbond. De deelgenooten ontvangen ook het deelgenootschap zelf er uit. Zoo blijft alle roem uitgesloten, alle zaligheid vast gefundeerd; maar ook alle verheerlijking Gods wel verzekerd. Zoo kan Israëls geschiedenis niet eindigen met zijn verdelging. 't Is of de profeet den Heere er bij bepaalt in dat: »gedenk en vernietig niet uw verbond met ons.« Israel's omkomen zou wel rechtvaardig zijn, wat Israël en zijn ontrouw betreft, maar o aangrijpende gedachte, het zou verbondsvernietiging voor God beteekenen, en dat kan toch niet? Neen Heere, wil de profeet zeggen, Uw Naam zou daarin onteerd worden, Uw trouw geschonden; en daarom doe het »om Uws Naams wil.« Zoo zelf »er buiten gezet,« ligt onze grond alleen in God, maar die grond is dan ook onbeweeglijk.

Kent ge nu ook zulk bidden geliefden? Gaat in al deze gebeurtenissen God en Zijn zaak u ter harte? Zijt ge al persoonlijk schuldenaar voor den heiligen God geworden? Want waarlijk hier te midden van de oordeelen en gerichten Gods

zal ieder voor zichzelf tot eigen hart en leven hebben in te keeren, om dan voor Gods aangezicht schuldenaar te worden, en met belijdenis van verborgene en openbare zonden te komen tot boete en bekeering. Zoo eerst zullen we ook in staat zijn voorbidders voor land en volk te zijn.

Maar indien ge zoudt volharden bij uwe goddeloosheid, en ge van geen vernedering wilt weten, om alzoo uw ooren af te keeren van de roepstemmen Gods, verwerpende de prediking van Gods recht en heiligheid, dan zult ge ondervinden moeten, dat wie God verlaat, heeft smart op smart te vreezen. Dan zou de Heere wel eens reeds hier aan deze zijde van het graf kunnen komen met het zwaard des gericht, in letterlijken zin zelfs. En zeker zal het den goddelooze zwaar vallen in het gericht, dat over hem gaan zal, als hij bij het sterven voor den troon Gods zal gedagvaard worden.

Goddeloozen zijn (het blijkt uit dezen tekst) niet alleen degenen die buiten het erf van Gods kerk midden in de wereld leven; maar ook gij zijt het, van wien God zegt: wat neemt ge mijnen naam op uwe lippen en mijn verbond in uwen mond, maar *uw hart* houdt zich verre van mij.

Zie dan uwe ellende; niet alleen in de toekomst, maar daarenboven allereerst *nu*, gelijk het thans met u gesteld is, namelijk dat ge van nature zoo midden in den dood ligt, dat ge nog vroom zijt in eigen schatting, misschien zelfs wel veel gewaagt van verbond en verbondsleer, maar inmiddels (en dat zal een onafwijsbare keursteen zijn) nog nooit u in uzelf een verloren mensch hebt gevoeld. Zie dat is een bewijs dat ge *wederom geboren moet worden*, anders zult ge 't koninkrijk Gods noch ingaan, noch zien. Maar nog is de deur der genade geopend. Nog roept God uit dat verbond der genade u toe, dat er een weg van ontkoming is in Christus. Och wees dan niet langer hard over uw eigen ziel. Wie zal zeggen, welk een toekomst ons wacht hier op aarde; wat ons bedreigt is althans zeer, zeer ernstig. Maar zalig die dan zijn ziel geborgen mag weten. Hij heeft voor het heden een toevlucht en sterkte in God, en voor de eeuwigheid een zalige welgegronde hoop. Drukt u maar waarlijk de last uwer goddeloosheid; uit de kracht van dat Verbond wil God juist goddeloozen rechtvaardigen. Maar die genade verheerlijkt God dan

ook alleen aan gansch omgekomenen aan zichzelf. Zeg het dan vrijmoedig tot den Heere: o Heere, zoo'n wegwepelijke zondaar en zulk een dierbare Verbondsmiddelaar, zij behooren naar uw eigen volheerlijk bestel juist bij elkander, och schenk mij dan veel van die zalige goederen, die ge in Christus hebt bereid voor een ellendig en arm volk, opdat Uw naam groot gemaakt worde, als ge mijn ziel in hare uitredding den psalm der bevrijding op de lippen wilt leggen.

En of de Heere zijn kinderen dan altijd lijden en smart zal sparen? o Geliefden, het is een aanbiddelijk mysterie, maar de Heere moet soms tijdelijk zijn aangezicht verbergen. Twee dingen dienen hier te worden opgemerkt. Ten eerste, in dagen van benauwdheid, waarin schier heel een volk ondergaat, kan God soms *enkelen* nog stellen tot een toonbeeld van zijn sparende trouw. Zoo deed God in Israël's dagen meermalen, als 't volk in zijn geheel moest neergeworpen, waren er altijd nog bemoeienissen met den enkeling, om die te stellen tot teekenen. Jeremia zelf is er een voorbeeld van. Zoo nu ook kan de Heere nog verschoonende genade verheerlijken in al deze kommervolletijden aan sommigen zijner kinderen. Maar ten andere: het kan ook zijn, dat God tijdelijk ons moest bezoeken met oordeel en tuchting. Jeremia's gebed kon niet verhinderen, dat (zie hoofdstuk 15) Jeruzalem door de heidenen werd ingenomen. Edoch, dan draagt zulk een bezoeking toch het karakter van *kastijding*. Als Israël genoeg getuchtigd was, is het, niet geheel vernietigd, maar gelouterd, wedergekeerd; het heeft zijn bestemming voor de volken moeten bereiken, het is wat het innerlijke wezen des Verbonds aangaat, gebleven in stand; Gods Kerk is gehandhaafd tot op dezen dag. En zoo zal uit het louteringsproces onzer dagen de Kerk Gods gezuiverd moeten te voorschijn komen.

Zoo zal dan zelfs, uit dat oogpunt bezien, de verdrukking niet in strijd met Gods verbondstrouw zijn. Zoo zullen we dan als kinderen Gods de lijdensbeker toch anders mogen ledigen dan de wereld het doet. Buigend en bukkend onder God, zullen we in Hem een toevlucht kennen in het lijden, welke de wereld niet kent, en waardoor zelfs psalmen kunnen rijzen in den nacht. De kastijding zal tot loutering zijn. We zullen weër dichter bij God komen, en nader tot elkaar.

Ja, beter ware het in oorlog en hongersnood gedreven, maar dan met een volk op de knieën, dat weêr den naam van Jehovah mocht aanroepen, dan een tijd van uitwendigen vrede met goddeloosheid en ongerechtigheid. En al kwame dan ook het ergste voor dit leven: de onverbiddelijke dood, ja al ware het een dood in duizend nooden, dan smelt voor Gods dierbare kind de laatste zucht en jammerklacht toch samen met het eeuwig hallelujah daarboven. Wij hebben tegen u gezondigd, zoo zij dan onze belijdenis, gepaard met een uitvluchten tot het bloed des verbonds, en de Heere zal antwoorden: ik doe het o Israël wel niet om uwentwil, het zij u bekend, maar om mijn naams en verbonds wil; en wij zullen antwoorden:

Want God, de Heer, zoo goed zoo mild,
Is 't allen tijd een zon en schild.
Hij zal genaad' en eere geven.
Hij zal hun 't goede niet in nood
Onthouden, zelfs niet in den dood,
Die in oprechtheid voor Hem leven.
Welzalig, Heer, die op U bouwt,
En zich geheel aan U vertrouwt.

Amen.

Van denzelfden Schrijver werden bij de Uitgevers dezes mede uitgegeven:

Mozes door God afgewezen, leerrede over Deut. 26:3a.

Lijkverbranding.

Het Engelenlied van Bethlehem, beluisterd van de slagvelden van Europa; leerrede over Lucas 2:13 en 14.

Een onttroonde Koning, Tijdrede over den oorlog.

Verharding onder de oordeelen Gods. Tijdpredikatie betreffende Neêrlands afval en verharding over Ex. 9:27, 28 en 34.

De roepstem van de roede Gods. Tijdpredikatie naar aanleiding van den Europeeschen oorlog; over Micha 6:9.

De Europeesche oorlogsbrand en de Christelijke Wereldbeschouwing.

Beginselen en Belangen.

De Theosophie en hare Dwaalleer.

Ook zijn van denzelfden schrijver nog verschenen:

Uit het Zieleleven (een practicale verhandeling).

De Barmhartigheid in het licht van het Christelijk geloof.

De brief aan Pergamus. (Leerrede over Openb. 2:12—17).

De Moraal in het zevende Gebod. (Groot formaat.)

De Moraal van het Humanisme, en van het Chr. Geloof in haar beteekenis voor de opvoeding der Jeugd.

Vrijzinnige Staatskunde.

•Naarstiglijk komen• (naar Zondag 38).

De hedendaagsche sociale beweging, in hare beteekenis voor de komst van het Koninkrijk Gods.

- Het Sociale Vraagstuk en de Staatsbemoeiing.
 Doe dat, totdat Hij komt (een uitvoerige practicale verhandeling over het godvruchtig avondmaalvieren).
 De plaatselijke vereeniging der Gereformeerde Kerken.
 De Gereformeerde Geloofsleer. (een handboek).
 Calvinisme en Hooger Onderwijs.
 Het Pessimisme (een theol.-philos. studie).
 Geloof en Wetenschap " " "
 Christelijke Wetenschap en de opleiding tot Arts.
 Christelijke Wereldbeschouwing en de moderne Arbeidersbeweging. (drie voorlezingen).
 Nieuwe Religie en hare Wijsbegeerte (een critische studie).
 De Moderne Theosophie " " "
 Het Spiritisme " " "
 De Wereldraadselen " " "
 Het Tolstoyisme " " "
 De Titanic en de Ark (tijdpreek).
 De geestelijke ellende onzer eeuw en het eeuwig Evangelie.
 Sexueele zonde en de zonde tegen den H. Geest.
 Ten Disch geleid. (Belijdenisgeschenk).
 Jaarwisseling in Wereldoorlog; 1914—1915.
 Het Spiritisme (een vlugschrift).
 Theosophie en Chr. religie " "
 Dienstweigering.
 Het gansche Schepsel in Barendsnood. (over den wereldkrijg).
-

BIBLIOTHEEK VRIJE UNIVERSITEIT

3 0000 01219 2666

